

YAZ AKŞAMI ŞARKILARI HANGİMİZ İÇİN YAZILDI BU NAĞMELER..?

ABDÜLKADİR DARICI

Sevgili musiki dostları,

Bu akşam köşemizi biraz dağıtalım istiyorum. Makamları, usulleri, teknik meseleleri bir kenara bırakalım. Çünkü bu akşam hava öyle sıcak, yıldızlar öyle yakın ki... İnsanın canı sadece dinlemek, sadece hissetmek istiyor. Balkonda bir sandalye, belki yanında ince belli bardaktan bir çay, uzaktan deniz kokusu geliyorsa ne âlâ... Ve fonda bir şarkı. Hepimizin bildiği, hepimizin bir yerlerde mırıldandığı, ama belki de hikâyesini hiç bilmediğimiz bir şarkı.

Bu akşam size üç şarkının hikâyesini anlatacağım. Yaz akşamlarıyla özdeşleşmiş, deniz kokan, mehtap görmüş, belki gözyaşıyla ıslanmış üç eser... Her birinin ardında bir bestekâr, bir şair, bir anı, bir kırık kalp var. Çünkü bilirsiniz, Türk Sanat Müziği'nin en güzel eserleri, yaşanmışlığın notalara dökülmüş halidir. Hiçbir şarkı durup dururken yazılmaz. Birinin gözlerine bakıp yazılır, bir sahilde oturup yazılır, bazen de bir vedanın hemen ardından, gözyaşları kurumadan kâğıda dökülür.

Hazırsanız başlıyorum. Plağı çevirin, iğneyi usulca yerleştirin. İlk şarkımız başlıyor...

"Dönülmez Akşamın Ufkundayız"

– Bir Şairin Veda Şiiri, Bir

Bestekârın Vefa Borcu

Bazı şiirler vardır, okurken bile içinizi bir serinlik kaplar. Yahya Kemal Beyatlı'nın *"Dönülmez akşamın ufkundayız, vakit çok geç"* diye başlayan şiiri işte öyledir. Ama bu şiirin bir şarkıya dönüşmesinin ardında, iki eski dostun birbirine verdiği sözlü bir vefa hikâyesi yatar.

Yahya Kemal, ömrünün son demlerinde bu şiiri yazar. Artık yaşlanmıştır, hastadır, ama kalemi hâlâ keskindir. Şiir bittiğinde, yakın dostu Münir Nurettin Selçuk'a şöyle der: *"Bu şiirimi beste. Ama benden sonra... Ben gittikten sonra okunsun."* Yahya Kemal, şiirin kendi ölümünden sonra bestelenmesini ister. Çünkü bu şiir, onun veda şiiridir. *"Dönülmez akşam"* dediği hem bir yaz akşamının batışı hem de bir ömrün son demidir.

Yahya Kemal vefat eder. Ardından Münir Nurettin sözünü tutar. Şiiri alır, Hicaz makamında, o derin, o içli nağmelerle besteler. Besteyi yaparken kim bilir neler hissetmiştir? Bir dostun ardından şarkı bestelemek... Hem bir veda hem bir vefa...

Eser ilk kez okunduğunda, dinleyen herkes şiirin o ağırlığını, o hüznü, o kaçınılmaz vedayı iliklerine kadar hisseder. Ama ilginçtir, bu şarkı insana sadece hüznün vermez.

"*Vakit çok geç*" derken bile bir güzellik, bir dinginlik fısıldar kulağa. Tıpkı bir yaz akşamı güneşin batışını izlerken hissettiğimiz o tarifsiz duygu gibi... Geçip giden bir şeyin hüznü, ama aynı zamanda o anın güzelliği. Bugün bu şarkıyı dinlediğimizde, iki büyük üstadın dostluğunu, bir şairin son arzusunu ve bir bestekârın vefasını da duyarız aslında. O nağmelerin içinde Yahya Kemal'in vedası, Münir Nurettin'in gözyaşları saklıdır.

"Kalamış" – Bir Koyda Başlayan, Bir Ömrü Süren Şarkı

Şimdi rotamızı İstanbul'un o eski, o sakın Kalamış'ına çevirelim. Yıl 1930'lar... Kalamış henüz bugünkü gibi kalabalık değil. Ne büyük binalar var ne koşuşturan kalabalıklar. Sadece deniz, birkaç balıkçı teknesi, bir de kıyıya vuran yaz akşamı dalgaları...

Behçet Kemal Çağlar, bir yaz akşamı bu koyda oturur. Yanında dostları, belki bir kadeh, belki bir ud... Hava öyle güzel, deniz öyle durgundur ki, içinden şu dizeler dökülür: "*Yok başka yerin lütfu ne yazdan ne de kıştan / Bir tatlı huzur almaya geldik Kalamış'tan...*" Bu sözler, aslında

sadece bir manzaranın tasviri değildir. Bir ruh halidir. O anın, o yaz akşamının, o dost meclisinin sonsuza kadar sürmesi arzusudur.

Sonra bu sözler Münir Nurettin Selçuk'un eline ulaşır. Münir Nurettin, Behçet Kemal'in o içten, o samimi sözlerini alır, Nihavent makamında neşeli ama aynı zamanda nostaljik bir melodiyle yoğurur. Ortaya çıkan eser, kısa sürede İstanbul'un yaz akşamlarının gayri resmî marşı haline gelir. Radyolarda çalar, meyhanelerde söylenir, sandallarda mırıldanılır.

Ama bu şarkının başka bir hüznü daha var. Bugün Kalamış'a gittiğinizde, o eski sakın koyu, o balıkçı teknelerini, o huzuru bulamazsınız belki. Ama şarkıyı açtığınızda, gözlerinizi kapattığınızda, kendinizi bir anda 1930'ların o sakın Kalamış'ında, Behçet Kemal'in oturduğu o bankta, o yaz akşamında bulursunuz. Şarkının büyüsü budur işte. Zamanı durdurur. Kaybolanı geri getirir. "*Bir tatlı huzur almaya geldik*" sözü, aslında hepimizin o huzur arayışının, o kayıp İstanbul'a duyulan özlemin de bir ifadesidir.

"Ada Sahillerinde Bekliyorum" – Anadolu Yakası'ndan Bir Ses, Bir Hasret Türküsü

Üçüncü şarkımız, biraz daha halka yakın, biraz daha içli, biraz daha yanık... "*Ada sahillerinde bekliyorum, hep seni, seni...*" Bu eser, aslında bir İstanbul türküsü olarak doğmuş, sonra fasıllara, mehtap alemlerine, yaz akşamı eğlencelerine yerleşmiştir. Kimin yazdığı tam olarak bilinmez. Kimi kaynaklar anonim der, kimi bir bestekâr adı verir.

Ama bu şarkının güzelliği de biraz burada değil mi? Herkesin şarkısı olmasında...

Adalar... İstanbul'un o masal adaları... Yaz akşamı Büyüka'da, Heybeliada'da, Burgaz'da... Fayton sesleri, çam kokuları, denizin üstünde ay ışığı... İşte bu şarkı tam da oralıdır. Hikâyesi de şöyle rivayet edilir: Bir genç, sevdiği kıızı beklemektedir adada. Kız, karşı yakadan gelecektir. Ama gelmez. Hava kararır, yıldızlar çıkar, deniz sakinleşir... Ve genç, o bekleyişin içinden bu sözleri döker: *"Ada sahillerinde bekliyorum, hep seni, seni..."*

Beklemek... İnsanlık tarihinin en eski hikâyesi değil midir? Penelope'nin Odysseus'u beklemesi, Leyla'nın Mecnun'u beklemesi, bizim sahilde o kıızı beklememiz... Hep aynı duygu. İşte bu şarkı, o bekleyişin Hicaz nağmelerle süslenmiş, bir yaz akşamının tuzlu rüzgarına karışmış halidir. Dinlerken siz de o iskelede beklersiniz. Gelmeyecek birini, belki de çoktan gelmiş birini...

Ve dikkat edin, şarkı boyunca *"gelmedi"* demez. *"Bekliyorum"* der. Umut hep vardır. Tıpkı yaz akşamları gibi... Güneş batar ama bilirsiniz ki yarın yeniden doğacak. Beklemek de böyledir; acı verir ama içinde hep bir yarın umudu taşır.

Üç Şarkı, Bir Akşam

Sevgili musiki dostları, bu üç şarkıyı yan yana koyduğunuzda, aslında bir yaz akşamının bütün hallerini görürsünüz. *"Dönülmez Akşamın Ufkundayız"* bir vedadır. Güneşin batışı, günün bitişi, geçip gidenin ardından bir bakış... *"Kalamış"* bir andır. Şimdinin tadını çıkarma, dostlarla bir arada olma, hayata *"dur"* deme... *"Ada Sahillerinde Bekliyorum"*

ise bir umuttur. Gelecek olana duyulan inanç, yarın doğacak güneşe güven...

Üçü de farklı makamlarda, farklı bestekârlardan, farklı şairlerden... Ama üçü de aynı gökyüzünün altında, aynı denizin kıyısında, aynı yaz akşamında buluşuyor. İşte Türk Sanat Müziği'nin büyüğü de burada. Makamlar, usuller, teknik detaylar... Hepsi önemli. Ama asıl önemli olan, o nağmelerin içindeki insan hikâyeleri. Bir şairin son arzusu, bir şairin Kalamış sevdası, bir âşığın ada sahillerinde bekleyişi...

Bu yaz, bu üç şarkıyı bir akşam üst üste dinleyin. Önce Münir Nurettin'in sesinden *"Dönülmez Akşamın Ufkundayız"*ı açın. Gözlerinizi kapatın ve Yahya Kemal'in o son vedasını hissedin. Sonra *"Kalamış"*ı dinleyin. Bu sefer gözlerinizi açın, etrafınıza bakın. Nerede olursanız olun, Kalamış'ın o eski sakinliğini hayal edin. En son da *"Ada Sahillerinde Bekliyorum"*u dinleyin. Ve içinizdeki o bekleyişi, o umudu, o hiç bitmeyen yaz akşamı hayalini...

Bakın o zaman, bu şarkıların kimin için yazıldığını anlayacaksınız. Hepimiz için yazılmış onlar. Hepimizin vedaları, hepimizin huzur arayışı, hepimizin bekleyişi için...Gelecek ay, yazın o en olgun, en bunaltıcı günlerinde, serin bir makamın gölgesine sığınacağız. Acemaşiran'ın o çınar ağacı gibi ferahlatan nağmelerinde soluklanacağız. Ama o, gelecek ayın konusu.

Bu akşam şarkılarla kalın. Balkonunuzda, deniz kenarında, ya da sadece koltuğunuzda otururken... Kulağınızda bu üç şarkı, aklınızda bu üç hikâye olsun. Ve bilin ki, hangi şarkıyı dinlerseniz dinleyin, o şarkı bir zamanlar

birileri için yazıldı. Ama şimdi, tam da şu an, sizin için çalışıyor. Esen kalın.

Kaynakça

Beyatlı, Y. K. (1961). *Kendi Gök Kubbemiz*. İstanbul: Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları.

Çağlar, B. K. (Şair) & Selçuk, M. N. (Bestekâr). *Kalamış*. Nihavent Makamı.

Öztuna, Y. (1990). *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi*. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Rona, M. (1970). *50 Yıllık Türk Musikisi*. İstanbul: Türkiye Yayınevi.

Selçuk, M. N. (Bestekâr) & Beyatlı, Y. K. (Şair). *Dönülmez Akşamın Ufkundayız*. Hicaz Makamı.

Tanrıkorur, C. (2003). *Osmanlı Dönemi Türk Musikisi*. Dergah Yayınları.

